

הממשל האמריקני מערער את קיר הברזל של הסכמי אברהם

מאת ד"ר דורון מצא

מבט מבס"א מס' 2,104, 25 ביולי 2021

תקציר: לעומת עמדתו הקשוחה של ממשל טראמפ כנגד איראן, נכונות הנשיא ביידן להסכם חלש ולמו"מ עם איראן מערערת את הרציונל האסטרטגי של הסכמי הנורמליזציה בין ישראל לבין מדינות המפרץ.

הודעות רשמיות מוושנינגטון מבשרות על צמצום הנוכחות הצבאית האמריקנית במזה"ת. צמצום זה יכלול גם הגנה אווירית במוצבים בסעודיה המתמודדת עם בעיית החות'ים בתימן. אין המדובר בחדשה מרעושה. צמצום הנוכחות הצבאית של ארה"ב הייתה מטרה אותה סימן גם ממשל טראמפ כאשר ביקש להסיט את מרכז הכובד האסטרטגי שלו לארה"ב עצמה ולתהליך העצמתה הכלכלי אל מול האתגר הסיני. גם הנשיא ביידן מבין שסדר העדיפויות של ארה"ב ממוקד בראש ובראשונה בסין והרבה פחות מכך ברוסיה או במזה"ת.

זו הסיבה לחוסר העניין המובהק שמגלה כעת הממשל במזה"ת, וזו הסיבה שעד עתה לא גילה ביידן להיטות יוצאת דופן לשחזר את הקדנציה הראשונה של ממשל אובמה ולהכניס ידיו לביצה המורכבת של הסכסוך הישראלי-פלסטיני. בשל כך מחמוד עבאס, שטיפח ציפיות מוגזמות וסמך ידו על הפרוגרסיבים בוושנינגטון, חזר בו ממהלך הבחירות הכלליות בשטחים לאחר שהבין שהממשל הדמוקרטי אינו מתלהב מהרעיון.

בשלב זה עדיין לא ברור האם מגמת חוסר המעורבות בסוגיה הפלסטינית תימשך. ייתכן בהחלט שהשינוי הפוליטי בישראל ידרבן את אנשי ביידן לנסות שוב את שכשל פעם אחר פעם. עם ברור שעל אף שצמצום הנוכחות האמריקנית במזה"ת היה יעד משותף לממשלי ביידן וטראמפ, הרי שיש ביניהם הבדל גדול בכל הנוגע ליצירת התנאים האסטרטגיים שיאפשרו את הנסיגה האמריקנית. אצל טראמפ היה צמצום הנוכחות הצבאית כרוך בהפעלת לחץ אדיר על איראן על מנת להביאה לשולחן המשא ומתן כשהיא מוחלשת ונכונה להסכם טוב בהרבה מהסכם הגרעין של 2015. במקביל פעל טראמפ ליצירת מאזן אסטרטגי אזורי חדש המבוסס על קואליציה ישראלית-מפרצית בדמות הסכמי אברהם. כל זאת תוך הבטחת עסקות נשק מתקדם למדינות השותפות בקואליציה על מנת לאפשר כינונו של "קיר ברזל" של "מחנה המוחות" - המדינות העשירות, הפרגמטיות ושונאות הסיכון - נגד "מחנה הלבבות" המיוצג על-ידי "גורמי ההתנגדות" האלימים ומחפשי הסיכון באזור.

בניגוד לכך, הסיפור אצל ממשל ביידן שונה בתכלית. ארה"ב רוצה להסתלק מהר מהאזור והדרך לכך אינה עוברת דרך הכרעת איראן אלא דרך הסכם שיאפשר הפיכתה של מדינה זאת למעצמה אזורית, הן מבחינת נגישות פוטנציאלית לנשק גרעיני והן מבחינת שחרור המצור הכלכלי עליה. בנכונות זו להסכם חלש ולמו"מ עם טהראן מערערת ארה"ב את הרציונל האסטרטגי של הסכמי אברהם ואת "קיר הברזל" הישראלי-מפוצץ נגד איראן. סימנים לכך ניתן לראות בפלירט שמנהלות חלק ממדינות המפרץ עם טהראן הנשען על הבנת שינוי הגישה האמריקנית תחת ממשל ביידן.

אלה אינן חדשות טובות לישראל. עשור של בניה מתמשכת של מעמדה האסטרטגי, שחלקה נעשה תחת מעטה של חשאיות, עומד בפני אֶתגור. דומה שישראל ניצבת בראשיתו של תהליך היפוך או לפחות נסיגה לאחור במגמות החיוביות של השנים האחרונות. אם כך יקרה, הרי שהעתיד עלול לעמוד בסימן התעצמות אסטרטגית איראנית בצל שחיקה בעומק המעורבות האמריקנית באזור. תהליך זה ייצור תנאים המתאימים לפריחת "אנשי הלבבות" ויציב בפני "אנשי המוחות" קושי מהותי להתמודד עם המציאות המזה"תית שתהיה כנראה הרבה יותר מורכבת ובעיקר נפיצה, כפי שמלמדים אירועי המלחמה האחרונה ברצועת עזה.

המאמר התפרסם במקור ראשון ב-20.6.2021.

* ד"ר דורון מצא הוא חוקר במרכז בס"א, מילא בעברו תפקידים בכירים במערך המודיעין הישראלי.